

КОНСТИТУЦИЯ
на Народна република България

от 6.12.1947 г.

Глава I
Народна Република България

Член 1

България е Народна Република с представително управление, създадена и утвърдена в резултат на героичните борби на българския народ против монархо-фашистката диктатура и на победоносното народно въстание на 9 септември 1944 г.

Член 2

В Народната Република България цялата власт произтича от народа и принадлежи на народа.

Тази власт се осъществява чрез свободно избрани представителни органи и чрез допитване до народа.

Всички представителни органи на държавната власт се избират от гражданите въз основа на всеобщо, равно и пряко изборително право с тайно гласуване.

Член 3

Избиратели и избираеми са всички граждани на Народната Република, навършили осемнадесетгодишна възраст, без разлика на пол, народност, раса, вероизповедание, образование, занятие, обществено положение и имотно състояние, с изключение на поставените под запрещение и лишените с присъда от граждански и политически права. Военнослужещите в редовете на българската народна войска се ползват с право да избират и да бъдат избирани наравно със всички останали граждани.

Член 4

Представителите на народа във всички представителни органи са отговорни пред избирателите. Избраниците могат да бъдат отзовавани и преди срока, за който са избрани.

Начинът за произвеждане на избори, както и редът за отзоваване на народните избраници се уреждат от закона.

Член 5

Народната Република България се управлява точно според Конституцията и законите на страната.

Глава II Обществено-стопанско устройство

Член 6

Средствата за производство в Народната Република България принадлежат на държавата /общонароден имот/, на кооперациите или на частните физически или юридически лица.

Член 7

Всички рудни и други природни богатства в недрата на земята, горите, водите, включително минералните и лековитите, изворите на естествена сила, железопътните и въздушните съобщения, пощите, телеграфът, телефонът и радиоразпръскването са държавна, т. е. общонародна собственост.

Особен закон ще уреди използването на горите от населението.

Член 8

Общонародната собственост е главната опора на държавата в развитието на народното стопанство и се ползува с особена закрила. Държавата може да стопанисва сама или да отстъпи другиму стопанисването на средствата за производство, намиращи се в нейни ръце.

Член 9

Държавата подпомага и насърчава кооперативните сдружения.

Член 10

Частната собственост и нейното наследяване, както и частният почин в стопанството се признават и защитават от закона.

Придобитата чрез труд и спестовност частна собственост и нейното наследяване се ползуват с особена закрила.

Никой не може да упражнява правото на собственост във вреда на обществения интерес.

Частните монополни съглашения и сдружения, като картели, тръстове и концерни, се забраняват.

Частната собственост може да бъде ограничена или отчуждена принудително само за държавна или обществена полза срещу справедливо обезщетение.

Държавата може да национализира напълно или частично известни клонове или отделни предприятия от промишлеността, размяната, транспорта и кредита. Обезщетението се определя със закона за национализирането.

Член 11

Земята принадлежи на тези, които я обработват.

Законът определя размера на земята, която частни лица могат да притежават, както и случаите, когато неземеделци могат да

притежават обработваема земя. Не се допускат крупни земевладения в

частни ръце.

Трудовите кооперативни земеделски стопанства се насърчават и подпомагат от държавата и се ползват с особената ѝ закрила. Държавата може да организира държавни земеделски стопанства.

Член 12

Държавата насочва с държавен народостопански план държавната, кооперативната и частната стопанска дейност с оглед на най-целесъобразното развитие на народното стопанство и повдигане на народното благосъстояние.

При изготвяне и провеждане на държавния народостопански план държавата се ползува от активното сътрудничество на професионалните, стопанските и обществените сдружения и институти.

Член 13

Външната и вътрешната търговия се направляват и контролират от държавата.

Може да бъде въведено изключително право за държавата да произвежда и търгува с предмети, които имат съществено значение за народното стопанство и за нуждите на народа.

Член 14

Трудът се признава за основен общественостопански фактор и държавата полага всестранни грижи за него.

Държавата подпомага непосредствено трудещите се - работници, земеделци, занаятчии и хора на умствения труд - със своята обща стопанска и социална политика, евтин кредит, данъчна система и кооперативно сдружаване.

За всестранното подобряване живота на трудещите се, държавата насърчава техните сдружения, творческа инициатива и самодейност.

Глава III

Върховни органи на държавната власт

Член 15

Народното събрание е върховен орган на държавната власт.

В рамките на Конституцията то е носител на държавната власт във всичката ѝ пълнота, доколкото отделни функции не влизат, по силата на Конституцията, в компетентността на другите подчинени нему органи на държавната власт и на държавното управление.

Член 16

Народното събрание е единственият законодателен орган на Народната Република България.

Член 17

Народното събрание:

1. Избира Президиума на Народното събрание.
2. Съставя Правителството на Народната Република.
3. Изменява Конституцията.
4. Решава откриването на нови министерства, както и закриването, сливането или преименуването на някои от съществуващите.
5. Решава въпросите за отстъпване, заменяване или увеличаване територията на Народната Република.
6. Гласува държавния народостопански план.
7. Гласува бюджета на държавата, закона за сключване на бюджетното упражнение, определя данните и реда на събирането им.
8. Решава национализирането на стопански предприятия и въвеждането на държавни монополи.
9. Решава въпросите за война и мир.
10. Решава произвеждането на допитване до народа.
11. Дава амнистия.

Член 18

Народното събрание се избира за четири години.

/Ал. 2, изм. - Изв., бр. 89 от 1961 г., ДВ, бр. 97 от 1965 г./ То се състои от народни представители, избрани от народа по един на двадесет хиляди жители.

Член 19

/Изм. - Изв., бр. 89 от 1961 г./

Народното събрание се свиква на сесии от Президиума на Народното събрание най-малко два пъти през годината.

То може да бъде свикано и по искане най-малко на една пета от народните представители.

Новоизбраното Народно събрание се свиква на сесия най-късно два месеца след деня на изборите.

Член 20

Веднага след откриването Народното събрание, под председателството на най-стария народен представител, избира из средата си бюро в състав: председател и трима подпредседатели.

Председателят, а в негово отсъствие подпредседателите ръководят заседанията на Народното събрание въз основа на Правилник за вътрешния ред, изработен от Народното събрание.

Народното събрание избира и нужното число секретари и квестори по начин, представен в правилника.

Член 21

Народните представители полагат следната клетва:

"Кълна се в името на народа и на Народна Република България, че ще им служа предано и всеотдайно, че ще пазя свято и ненарушимо

Конституцията, че в своята дейност като народен представител ще имам пред очи само общонародните и държавните интереси и ще положа всички усилия за защита на свободата и независимостта на родината. Заклех се."

Член 22

Веднага след конституирането си Народното събрание избира комисия по проверка на изборите, която най-късно в тримесечен срок докладва за утвърждаване или неутвърждаване избора на всеки народен представител поотделно.

Член 23

Законодателната инициатива принадлежи на правителството и на народните представители.

Народните представители могат да внасят законопроекти, ако те са подписани поне от една пета от общия брой на народните представители.

Член 24

След като бъде приет от Народното събрание, законът се подписва от председателя и секретаря на Президиума на Народното събрание и се обнародва в "Държавен вестник".

Законът влиза в сила три дни след обнародването му, освен ако в самия закон е определен друг срок.

Член 25

Само Народното събрание има право да решава дали са спазени всички изисквани от Конституцията условия за издаване на един закон и дали той не противоречи на Конституцията.

Член 26

Народното събрание може да заседава, ако присъстват повече от половината от всички народни представители; то взема решения с обикновено мнозинство от присъстващите народни представители, освен когато Конституцията изисква друго мнозинство.

Член 27

Заседанията на Народното събрание са публични, освен когато то реши, че важни държавни интереси налагат заседанието да бъде тайно.

Член 28

Народното събрание може да прави анкети и проучвания чрез особени комисии по всички въпроси.

Всички органи на властта и частни лица са длъжни да дават сведения и да представят исканите от анкетните комисии документи.

Член 29

Народните представители не могат да бъдат задържани и срещу тях не може да бъде възбудено наказателно преследване, освен за тежки престъпления, и то със съгласието на Народното събрание, а ако то не заседава – със съгласието на Президиума на Народното събрание. Такова разрешение не се иска в случаите на заварено тежко

престъпно деяние, в които случай само се известява незабавно Президиумът на Народното събрание.

Народните представители не отговарят наказателно за изказаните от тях мнения и за гласуванията си в Народното събрание.

Член 30

Народното събрание се разпуска с изтичане на пълномощията му или по-рано, ако то самото реши това.

/Ал. 2, доп. - ДВ, бр. 89 от 1969 г./ В случай на война или на други извънредни обстоятелства Народното събрание може да продължи пълномощията си за времето, докато трае това положение. То може да продължи пълномощията си за срок до една година и по други важни причини.

Разпуснатото вече Народно събрание може да бъде свикано наново от Президиума на Народното събрание и пълномощията му - продължени в случай на война или на други извънредни обстоятелства.

Член 31

Най-късно три месеца след разпусчането на Народното събрание се произвеждат избори за ново Народно събрание.

Член 32

Народните представители получават определено от Народното събрание възнаграждение.

Член 33

Народното събрание избира с мнозинство от повече от половината от всички народни представители, Президиум на Народното събрание в състав: председател, двама подпредседатели, секретар и петнадесет члена.

Член 34

Президиумът на Народното събрание отговаря пред Народното събрание за цялата си дейност.

Народното събрание може във всеки момент да сменява Президиума или отделни негови членове.

Член 35

Президиумът на Народното събрание върши следната работа:

1. Свиква Народното събрание.
2. Насрочва избори за Народното събрание.
3. Обнародва гласуваните от Народното събрание закони.
4. Дава задължителни за всички тълкувания на законите.
5. Издава укази.
6. Упражнява правото на помилване.
7. Учредява ордени и почетни звания и награждава с тях.
8. Представява Народната Република в международните ѝ отношения; назначава и отзовава, по предложение на Правителството, дипломатически и консулски представители в чуждите страни и приема акредитираните към него чужди представители.
9. Ратифицира и денонсира сключените от Правителството

международни договори.

10. Когато Народното събрание не заседава, обявява, по предложение на Правителството, положение не война в случай на въоръжено нападение срещу Народната Република и в случай на нужда от неотложно изпълнение на международни задължения за взаимна отбрана срещу агресия; в такъв случай Президиумът свиква веднага Народното събрание, за да се произнесе по тази мярка.

11. Обявява, по предложение на Правителството, обща и частична мобилизация и военно положение.

12. Когато Народното събрание не заседава, по предложение на председателя на Министерския съвет освобождава от длъжност и назначава отделни членове на Правителството; тази своя мярка Президиумът е длъжен да внесе в Народното събрание за утвърждение в най-близката му сесия.

13. Отменява постановленията и разпорежданията на Правителството, ако те не съответствуват на Конституцията и на законите.

14. Насрочва допитване до народа въз основа на решение на Народното събрание.

15. Назначава и уволнява, по предложение на Правителството, висшия команден състав на въоръжените сили на Народната Република.

16. Назначава и уволнява, по предложение на Правителството, главнокомандуващия на въоръжените сили.

17. Опрощава несъбираеми вземания.

18. Решава въпросите, с които бъде натоварен от Народното събрание.

19. Извършва всички действия, които със закон му бъдат възложени.

Член 36

Указите на Президиума на Народното събрание се подписват от председателя и секретаря му.

Член 37

След като изтекат пълномощията на Народното събрание или в случай че то се разпусне предсрочно, Президиумът, който то е избрало, продължава да изпълнява длъжностите си, докато новоизбраното Народно събрание избере нов Президиум.

Глава IV

Органи на държавното управление

Член 38

Върховен изпълнителен и разпоредителен орган на държавната власт в Народната Република България е Правителството /Министерският съвет/.

Член 39

Правителството се състои от:

председателя на Министерския съвет,
подпредседатели на Министерския съвет,
председателя на Държавната планова комисия,
председателя на Комисията за държавен контрол,
министрите и
председателя на Комитета за наука, изкуство и култура.

Председателят и подпредседателите на Министерския съвет могат да възглавяват някое министерство, а така също Държавната планова комисия, Комисията за държавен контрол или Комитета за наука, изкуство и култура, или пък да бъдат без портфейл.

Министерствата са:

1. Министерство на външните работи
2. Министерство на вътрешните работи
3. Министерство на народната просвета
4. Министерство на финансите
5. Министерство на правосъдието
6. Министерство на народната отбрана
7. Министерство на търговията и продоволствието
8. Министерство на земеделието и горите
9. Министерство на строежите и пътищата
10. Министерство на комуналното стопанство и благоустройството
11. Министерство на железопътните, автомобилните и водните съобщения
12. Министерство на пощите, телеграфите и телефоните
13. Министерство на индустрията и занаятите
14. Министерство на електрификацията и мелиорациите
15. Министерство на мините и подземните богатства
16. Министерство на народното здраве
17. Министерство на труда и социалните грижи.

Народното събрание, с мнозинство от повече от половината от всички народни представители, може да открива нови министерства, както и да закрива, слива или преименува някои от съществуващите.

Президиумът на Народното събрание може, по предложение на Правителството, да назначава помощник-министри към различните министерства.

Член 40

Народното събрание избира и освобождава от длъжност Правителството и отделни негови членове.

Правителството отговаря и дава отчет за дейността си пред Народното събрание. Когато Народното събрание не заседава, Правителството отговаря и дава отчет пред Президиума на Народното събрание.

Член 41

Членовете на Правителството полагат пред Народното събрание следната клетва:

"Кълна се в името на народа и на Народната Република България, че ще им служа предано и всеотдайно, че в своята дейност като член на Правителството ще имам пред очи само общонародните и държавните интереси, че ще спазвам строго Конституцията и законите на Народната Република и ще положа всички усилия за защита на свободата и независимостта на Народната Република България. Заклех се."

Член 42

Членове на Правителството могат да бъдат и лица, които не са народни представители.

Член 43

Правителството ръководи държавното управление, като обединява и съгласува работата на отделните министерства, на Държавната планова комисия, на Комисията за държавен контрол и на Комитета за наука, изкуство и култура; взема мерки за осъществяване на държавния народостопански план и на държавния бюджет, както и за осигуряване на обществения ред, за защита на държавните интереси и за закрила на правата на гражданите; то осъществява общото ръководство на външната политика на Народната Република България и общото ръководство на народната отбрана, а така също бди за изпълнение на законите и на различните актове на управлението. Отделните членове на Правителството ръководят съответните си ресори в рамките и въз основа на общата политика и на общите директиви на Министерския съвет.

Министерският съвет може да вземе под свое непосредствено ръководство известни клонове на управлението, като за целта образува комисии, комитети, съвети, главни дирекции, дирекции, управления и служби, подчинени направо нему.

Член 44

Всеки народен представител има право да отправя питання и запитвания до Правителството и членовете му.

Последните са длъжни да дадат отговор на питаннята в срока, предвиден в правилника за вътрешния ред, а на запитванията - когато бъдат поставени на дневен ред.

Член 45

Членовете на Правителството отговарят наказателно за нарушаване на Конституцията и на законите и за всяко престъпно деяние, извършено от тях при изпълнение на длъжностите им.

Те отговарят граждански за причинените от тях вреди на държавата и на гражданите с противозаконните си действия.

Особен закон урежда по-подробно правилата за отговорностите на членовете на Правителството, както и реда на съденето им.

Член 46

Длъжностните лица дават клетва за верност на Народната Република. Те отговарят дисциплинарно, наказателно и граждански за провиненията си по служба.

Глава V

Местни органи на държавната власт

Член 47

/Изм. - Изв., бр. 89 от 1961 г./

Територията на Народна република България се дели на общини и окръзи.

Със закон могат да се създават и други административни единици.

Член 48

/Изм. - ДВ, бр. 89 от 1969 г./

Органи на държавната власт и народното самоуправление в общините, районите в градовете и окръзите са общинските, районните и окръжните народни съвети, избрани от населението на съответната административно-териториална единица за срок от четири години. По важни причини Народното събрание може да продължи пълномощията на народните съвети за срок до една година.

Член 49

Общинските и околийските народни съвети ръководят провеждането на всички стопански, социални и културни мероприятия от местно значение съобразно със законите на страната. Те изработват стопанския план и бюджета на общината и околията в рамките на държавния народостопански план и на държавния бюджет и ръководят провеждането им; грижат се за правилното управление на държавните имоти и стопански предприятия на своята територия; грижат се за запазване на обществения ред, за съблюдаване на законите и за защита на правата на гражданите; ръководят дейността на подчинените им изпълнителни и распоредителни органи.

Член 50

В рамките на своята компетентност местните народни съвети вземат

решения и издават разпореждания съобразно със законите и общите нареждания на по-горните органи на държавната власт.

Член 51

Изпълнителни и разпоредителни органи или общинските и околийските народни съвети са общинските и околийските управи, състоящи се от председател, подпредседатели, секретар и членове.

Общинската управа в малките населени места може да се състои само от председател и секретар.

Член 52

При изпълнение на задачите си общинските и околийските народни съвети се опират на инициативата и на широкото участие на народните маси и на техните политически, професионални, масови и други организации.

Най-малко един път през годината, по начина и реда, определени в закона, общинските и околийските народни съвети дават отчет пред избирателите за извършеното от тях.

Член 53

Сесиите на общинските и околийските народни съвети биват редовни и извънредни. Общинските народни съвети се свикват на редовна сесия всеки месец, а околийските – всеки два месеца.

Общинската управа и околийската управа могат да свикват съвета на извънредна сесия по свой почин, по искане на една трета от съветниците или по предписание на съответния по-горен орган на държавната власт.

Член 54

Общинската управа и околийската управа са подчинени както на народния съвет, който ги е избрал, така и на по-горните органи на държавното управление.

Член 55

Към общинските и околийските народни съвети могат да се образуват отдели по различните клонове на управлението, които отдели се ръководят от управата на съвета. В своята работа тези отдели са подчинени както на управата на народния съвет, към който са образувани, така и на съответния отдел при по-горните народни съвети и на съответното министерство или правителствена служба на Народната Република.

Глава VI

Народни съдилища и прокурорски надзор

Член 56

Съдилищата прилагат законите точно и еднакво спрямо всички граждани.

Съдиите са независими; при издаване на постановленията си те се подчиняват само на закона. Те произнасят своите решения и присъди в името на народа.

Член 57

В правораздаването участвуват и съдебни заседатели. Случаите и редът на това участие се определят от закона.

Член 58

Съдиите от всички степени, както и съдебните заседатели са изборни, освен в изрично посочените от закона случаи. Законът определя кои съдии и съдебни заседатели се избират направо от гражданите по правилата на всеобщото, равно и пряко изборително право и тайно гласуване и кои - от местните народни съвети или от Народното събрание, а също и срока, за който се избират.

Член 59

Особени съдилища за съдене на определени видове спорове и престъпления могат да се създават само със закон.

Член 60

Устройството на съдилищата, съдопроизводството, условията за избираемост на съдебна длъжност и редът за избиране и отзоваване на съдиите и съдебните заседатели, както и подчинеността на съдилищата едно на друго се уреждат от закона.

Член 61

Върховният съдебен надзор над съдилищата от всички видове и степени се осъществява от Върховния съд на Народната Република, членовете на който се избират от Народното събрание за срок от пет години.

Член 62

Върховният надзор за точното изпълнение на законите както от различните правителствени органи и длъжностни лица, така и от гражданите се извършва от главния прокурор на Народната Република. Главният прокурор на Народната Република е длъжен особено да бди за преследване и наказване на престъпленията, засягащи общодържавните, националните и стопански интереси на Народната Република, както и на престъпленията и действията, увреждащи независимостта и държавния суверенитет на страната.

Член 63

Главният прокурор на Народната Република се избира от Народното събрание за срок от пет години и е подчинен само нему.

Член 64

Всички останали прокурори при съдилищата от всички степени се назначават и уволняват от главния прокурор на Народната Република

и при изпълнение на длъжностите си са подчинени само на съответните по-горни прокурори, а всички те - на главния прокурор на Народната Република.

Глава VII

Отношения между органите на държавната власт и органите на Държавното управление

Член 65

Президиумът на Народното събрание има право да отменява всички решения и разпореждания на Министерския съвет, които не са в съгласие с Конституцията и законите.

Министерският съвет има право да отменява всички решения и разпореждания на всеки свой член, които не са в съгласие с Конституцията, законите и решенията и разпорежданията на Правителство.

Член 66

Президиумът на Народното събрание и по-горните местни народни съвети имат право да отменяват противозаконните и неправилните действия на по-долните народни съвети.

Член 67

Правителството и отделните негови членове имат право, в границите на компетентността си, да отменяват противозаконните и неправилните действия на общинските и околийските управи.

Управите при по-горните народни съвети имат същото право по отношение на управите при по-долните народни съвети.

Член 68

Всеки общински или околийски народен съвет има право да отменява противозаконните и неправилните действия на своята управа.

Член 69

Правителството и отделните негови членове, в рамките на тяхната компетентност, а така също управата при по-горния местен народен съвет, имат право да спрат изпълнението на противозаконните и неправилните действия на по-долния местен народен съвет и да отнесат до Президиума на Народното събрание, съответно до народния съвет от своята степен, въпроса за отменяването им.

Член 70

По-горният местен народен съвет, както и Президиумът на Народното събрание имат право да разтурват по-долния местен народен съвет на своята територия и да насрочват избори за нов съвет.

По-горният местен народен съвет, както и Президиумът на Народното събрание имат право да освободят от длъжност управата при по-долния местен народен съвет на своята територия и да насрочат избори за нова управа.

Глава VIII

Основни права и задължения на гражданите

Член 71

Всички граждани на Народната Република България са равни пред закона.

Не се признават никакви привилегии, основани на народност, произход, вяра и имотно състояние.

Всяка проповед на расова, национална или религиозна омраза се наказва от закона.

Член 72

Жената е равноправна с мъжа във всички области на държавния, частноправния, стопанския, обществения, културния и политическия живот.

Това равноправие се осъществява, като на жената се осигурява, наравно с мъжа, правото на труд, за равен труд – равна заплата, правото на почивка, на обществени осигуровки, пенсия и образование.

Жената-майка се ползува с отделна защита в трудово отношение.

Държавата полага особени грижи за майката и детето, като основава родилни и детски домове, детски градини и диспансери, осигурява на жената отпуск преди и след раждането при запазване на заплатата ѝ и ползуване от безплатна акушерска и медицинска помощ.

Член 73

Гражданите имат право на труд. Държавата осигурява осъществяването на това право на всеки гражданин, като планира народното стопанство, развива системно и непрекъснато производителните сили и създава обществени работи.

Трудът се заплаща в зависимост от количеството и качеството на извършената работа.

Трудът е дълг и въпрос на чест за всеки работоспособен гражданин. Всеки гражданин е длъжен да се занимава с обществено полезен труд и да работи според своите сили и способности.

Особен закон урежда трудовата повинност на гражданите.

Член 74

Гражданите имат право на почивка.

Това право се осигурява чрез ограничаване на работния ден, ползване на ежегоден платен отпуск и чрез създаване на широка мрежа почивни домове, клубове и др.

Член 75

Гражданите имат право на пенсии, помощи и обезщетения в случай на болест, злополука, инвалидност, безработица и старост.

Това право държавата осъществява с общи осигуровки в достъпна медицинска помощ.

Член 76

Бракът и семейството са под закрилата на държавата.

Законен е само гражданският брак, сключен пред установените органи.

Извънбрачните деца имат еднакви права с родените от брака.

Член 77

Държавата полага особени грижи за общественото, културното, трудовото, телесното и здравното възпитание на младежта.

Член 78

На гражданите се осигурява свобода на съвестта и на вероизповеданията, както и свободата на извършване на религиозните обреди.

Църквата е отделена от държавата.

Особен закон урежда правното положение, въпросите за материалната издръжка, а така също правото на вътрешно самоуправление и самоуправление на различните верски общности.

Забранява се злоупотребяването с църквата и религията за политически цели, както и образуването на политически организации на верска основа.

Член 79

Гражданите имат право на образование. Образованието е светско, с демократически и прогресивен дух. Националните малцинства имат право да се учат на своя майчин език и да развиват националната си култура, като изучаването на българския език е задължително.

Основното образование е задължително и безплатно.

Училищата са държавни. Само със закон може да се разреши основаването на частни училища, но в този случай те се намират под надзора на държавата.

Правото на образование се обезпечава чрез училища, учебно-възпитателни институти, университети, както и чрез стипендии, общежития за учащите се, подпомагания и особени насърчения за проявилите дарования.

Член 80

Държавата полага грижи за развитието на науката и изкуството, като

урежда изследователски институти, книгоиздателства, библиотеки, театри, музеи, народни читалища, художествени галерии, киностудии, кина и др. и като подпомага проявилите се в тази област.

Член 81

Държавата се грижи за народното здраве, като организира и ръководи здравните служби и институти, разпространява здравна просвета всред народа и полага особени грижи за физическата култура на народа.

Член 82

Гарантира се свободата и неприкосновеността на личността.

Никой не може да бъде задържан повече от четиридесет и осем часа без постановление на съдебните органи или прокурора.

Наказания могат да се налагат само въз основа на съществуващите закони.

Наказанията са лични и съответни на престъпленията.

Наказания за престъпления могат да се налагат само от установените съдилища.

Подсъдимият има право на защита.

Член 83

Всички български граждани се ползват в чужбина от закрилата на Народната Република България.

Член 84

В Народната Република България чужденците се ползват с право на убежище, когато са преследвани поради застъпване за демократичните принципи, за националното освобождение, за правата на трудещите се или за свободата на научната и културна дейност.

Член 85

Жилището е неприкосновено. Без съгласието на обитателя никой не може да влиза в жилището или помещението му, нито да върши там претърсване, ако не са спазени условията, предвидени в закона.

Член 86

Тайната на кореспонденцията е неприкосновена, освен в случай на мобилизация, военно положение, или когато има специално разрешение на съдебните органи или прокурора.

Член 87

Българските граждани имат право да образуват дружества, сдружения и организации, стига само те да не са против държавния и обществен ред, установен с настоящата Конституция.

Забранява се и се наказва от закона образуването и членуването в тях, на организации, които си поставят за цел да отнемат или накърнят правата и свободите на българския народ, извохвани с народното въстание на 9 септември 1944 г. и обезпечени с настоящата Конституция, да застрашат националната независимост и държавния суверенитет на страната, или които проповядват явно или прикрито фашистка и антидемократична идеология, или улесняват

империалистическата агресия.

Член 88

На гражданите на Народната Република се гарантира свободата на печата, словото, събранията, митингите и манифестациите.

Член 89

Гражданите имат право на молби, жалби и петиции.

Всеки гражданин има право да иска даването под съд на длъжностни лица за престъпления, извършени при изпълнение на службата.

Гражданите имат право на обезщетение от длъжностните лица за причинените им вреди поради незаконно и неправилно изпълнение на службата.

Член 90

Защитата на отечеството е върховен дълг и въпрос на чест за всеки гражданин.

Предателството към отечеството е най-тежко престъпление към народа и се наказва със всичката строгост на закона.

Член 91

Военната служба е задължителна за всички граждани, съгласно с особените закони.

Член 92

Гражданите са длъжни да съблюдават Конституцията и да изпълняват точно и добросъвестно законите на страната.

Член 93

Гражданите са длъжни да пазят общонародния имот и със всичките си действия да помагат за усиляване стопанската, културната и отбранителната мощ на родината и за осигуряване благоденствието на народа.

Член 94

Данъчните задължения на гражданите се разпределят според тяхната стопанска мощ. Тези задължения, както и освобождаването от тях се установяват само със закон.

Глава IX

Герб, печат, знаме, столица

Член 95

Гербът на Народната Република България е кръгъл; в средата е изобразен лъв, обграден от двете страни с житни класове, над лъва

- червена петолъчна звезда, а отдолу, със златни цифри -
9.IX.1944.

Член 96

На държавния печат е изобразен държавният герб.

Член 97

Знамето на Народната Република България е трицветно - бяло, зелено и червено, поставени водоравно. На левия горен ъгъл на бялото поле е изобразен гербът на Народната Република.

Член 98

Столицата на Народната Република България е град София.

Глава X **Изменяване на Конституцията**

Член 99

Изменяването на Конституцията става по предложение на Правителството или най-малко на една четвърт от народните представители.

Законопроектът за изменяване на Конституцията се поставя на дневен ред не по-малко от една седмица след деня на неговото постъпване. Той се счита приет, ако за него са гласували две трети от всички народни представители.

Законът за изменяване на Конституцията влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

Глава XI **Преходни наредби**

Член 100

След като настоящата Конституция влезе в сила, Великото народно събрание, избрано на 27 октомври 1946 г., избира Президиум на

Великото народно събрание по правилата на чл. 33, който веднага след това пристъпва към изпълнение на длъжностите си, предвидени в Конституцията. С това функциите на председателството на Великото народно събрание, избрано съгласно с чл. 2 от правилника за вътрешния ред на Великото народно събрание, се прекратяват, а за ръководене на заседанията на Великото народно събрание то си избира председател и подпредседатели, съгласно с чл. 20 от настоящата Конституция.

Член 101

До избиране на общински и околийски народни съвети, предвидени в настоящата Конституция, Президиумът на Великото народно събрание назначава временни общински и околийски управи със всички права на народните съвети.